

pas later breidt het zich uit ten koste van „tot” en van „toe”.

Misschien mogen we nu hier voor tweeërlei waarschuwen. Vooreerst: bij ons citeeren van dit Schriftwoord breken we, zoo in de wandeling, wel eens af na „allen die daar verre zijn”. Dit is natuurlijk, strikt genomen, niet geoorloofd. Wie men ook onder hen, die verre zijn, verstaat: de pas in verre tijden levende geslachten; de verre van Jeruzalem woonachtige contemporainen; de heidenen, die geestelijk zoo verre van den Heere zijn, — voor hen geeft de Schrift een beperking. Maar aan de andere zijde: deze beperking geldt volgens de Statenvertalers en volgens alle exegeten van naam slechts voor de derde groep. Met recht, zij het niet overal met vrucht<sup>2)</sup>, heeft daarom reeds J. G. Woelderink geopperd<sup>3)</sup> tegen P. van Mastricht en H. Visscher. De door Petrus aangesproken Joden zijn reeds geroepen. Hun kinderen, ze zijn reeds, alle, geroepen. Maar na den Pinksterdag verwijdt de Heere den kring zoowel van hen, die Hij roept als van de uitverkorenen. Bij de geroepen Joden en hun geroepen kinderen komen dan andere geroepen. Bij de uitverkorene Joden komen dan uitverkorenen uit hen, die nu nog verre zijn. Omdat zij die verwijding willen laten zien, spreken de Statenvertalers van de uitverkorene Joden, niet om eigenwillig te beperken dat wat Petrus niet beperkt.

Intusschen wordt het na een eeuw van strijd hoog tijd, er nu eens op te wijzen, dat de vertaling „er..... tóe roepen” niet deugt. Uit de onder ons meest gangbare verklaringen vermoedt men dit niet. J. de Zwaan<sup>4)</sup> handhaaft haar zakelijk door slechts den vorm te moderniseeren: „erbij zal roepen”. De noodzaak van deze verheldering schijnt F. W. Grosheide<sup>5)</sup> niet te gevoelen, waar hij vertaalt: „wie de Heere uw [lees: onze] God er ook maar toe roepen zal”. Men zou zelfs aan zijn eigen klemtoon twifelen, wanneer hij p. 44 niet zeide: „Hij zal er telkens bij roepen uit Israël en uit de volken”, en wanneer zijn groote commentaar<sup>6)</sup> niet aanmerkte, dat in het werkwoord, dat de grondtekst hier leest, men „kan..... hooren een telkens er bij voegen”. Maar dit laatste zal een kenner van de Grieksche taal niet licht beamen. De taalvorm, dien het oorspronkelijke biedt, het zoogenaamde medium, vereischt: „tot Zich zal roepen” en zoo iets lezen dan ook de nieuwe commentaren<sup>7)</sup>, die niet den invloed hebben ondergaan van de Statenvertalers. Hetzelfde woord, in onderscheidene schakeering, vindt men ook in Matth. 10:1, 15:10, 15:32, 18:2, 18:32, 20:25, Marcus 3:13, 3:23, 6:7, 7:14, 8:1, 8:34, 10:42, 12:43, 15:44, Lucas 7:18, 15:26, 16:5, 18:16, Handel. 5:40, 6:2, 13:2, 13:7, 16:10, 23:7, 23:18, 23:23, Jacob. 5:14.

Vermeedelijk gaan en De Zwaan en Grosheide en onze Statenvertalers terug op Calvijn. Calvijn schreef zijn uitlegging in de Latijnsche taal, gelijk dat bij de geleerden uit zijn dagen gebruikelijk was. Het Schriftwoord zelf, dat wij bespreken, geeft hij zelfstandig weer, maar de laatste woorden: quoscumque advocaverit Dominus Deus noster — het eerste trouwens, waarop een vertaler valt —, luiden in de Vulgata gelijk. Het zal wel zoo zijn, dat Calvijn hier de geautoriseerde overzetting heeft gekend, getoetst en toegestemd. Door nu echter bij het verder overdenken ongenoegezaam aandacht aan het Grieksche te

blijven schenken, forceert Calvijn een woord, dat de Vulgatavertaler bedoelde in den rechten zin: advocare = ad se vocare<sup>8)</sup>. Aan het einde namelijk schrijft Calvijn<sup>9)</sup>: Ideo utitur verbo Advocandi, acsi diceret: Quemadmodum vos prius in unum populum sua voce collegit Deus, ita vox eadem ubique personabit, ut qui remoti sunt, ad vos accedant, ubi novo Dei edicto fuerint accersiti.

Dat de nadruk hier op de door ons gespatieerde woordgedeelten valt, zal men aan de dikke brij van de bestaande Nederlandsche vertaling<sup>10)</sup> niet spoedig proeven. Deze worde minimaal als volgt gewijzigd: „Daarom gebruikt hij het woord: daarbij roepen, alsof hij zeggen wilde: gelijk God tevoren met Zijn stem u lieden tot één volk verzameld heeft, alzoo zal diezelfde stem allerwegen weerklinken, zodat degenen, die verwijderd zijn, zich bij u zullen voegen, wanneer zij door een nieuwe proclamatie Gods (daarbij) ontboden zullen zijn”.

Zulk een uitleg nu gedooft het Latijn, maar niet het Grieksche. Onder ter zake kundigen zal daarover, dunkt ons, weinig verschil van meening bestaan, wanneer eenmaal de aandacht erop is gericht.

Wellicht zoekt nog deze of gene doopsbedenaar voor zijn vasten leesdreun steun bij de vertaling van H. Bakels<sup>11)</sup>, van A. M. Brouwer<sup>12)</sup>, ja van het Nederlandsche Bijbelgenootschap. Maar dat het Bijbelgenootschap hier de rijpe vrucht zou bieden van een veelzijdige bespreking, kunnen wij ons nauwelijks voorstellen: een doel, een taak, een ambt, waartoe men tot zich roept, pleegt in het Grieksche afzonderlijk te worden uitgedrukt; vgl. Handel. 13:2 en 16:10. Veeleer vinden we hier een duidelijk voorbeeld, waarvan men kan zien, hoe moeilijk ter vertaling juist die geschriften zijn, waarvan we een vertaling bezitten. De onbevangenheid is dan weg. Een oudere, vertrouwde, „gewaltige Melodei” betooft ons en we zien de klappen niet, wij geven ons geen rekenschap meer, reeds van het Nederlandsche, laat staan van het origineel. Dikwijls geven dan uitheemsche commentaren een zeker tegenwicht, een heilzaam correctief, maar het staat te vreezen, dat onze landgenooten b.v. H. A. W. Meyer hier evenmin recht hebben verstaan. Meyer en anderen volgen namelijk Luther, die spreekt van „herzu”, „naderbij”, „naar Zich toe”. Doch reeds het Nieuwe Testament van 1525, het Bazelsche of, beter, Deventer<sup>13)</sup>, heeft Luthers woord verstaan als „hier toe”. „Die Godt onse Heere hier toe roepen sal”, zegt ook de Visscherbijbel<sup>14)</sup>, zonder gedrukt jaartal en zonder revisiernaam in 1648 te Amsterdam verschenen, en naar Adolf Visscher leest de Nederlandsche Lutherbijbel dit „hiertoe”, ondanks alle herziening, tot op den huidigen dag. Enschedé.

D. KUIJPER Fzn.

<sup>2)</sup> F. C. Ceulemans, p. 42; J. Th. Beelen—A. Vander Heeren, aant. p. 20.

<sup>3)</sup> Ioannis Calvini in Nov. Test. Commentarii, ed. A. Tholuck, IV, Berol., 1833, p. 47.

<sup>4)</sup> G. Wielenga, De Handelingen der Apostelen uitgelegd door Johannes Calvijn, I, Kampen, 1899, p. 95.

<sup>5)</sup> H. Bakels, Het Nieuwe Testament voor leeken leesbaar gemaakt, z.p., 1908, p. 363.

<sup>6)</sup> A. M. Brouwer, Het N. T. vertaald, in: H. Th. Obbink—A. M. Brouwer, De Bijbel, Verkorte uitgave, Leiden, 1934<sup>2</sup>, p. 216: daartoe.

<sup>7)</sup> C. C. de Bruin, De Statenbijbel en zijn voorgangers, Leiden, 1937, pp. 152—160.

<sup>8)</sup> J. W. Pont, Luther als Bijbelvertaler, in: A. W. Bronsveld, J. W. Pont—J. A. Rust, Maarten Luther in zijn leven en werken van 1483—1525, Amsterdam, 1917, pp. 180—182.

## Laat de kinderkens tot mij komen.

Hebben alle kerkleden met de kerkseheuring te maken? Ook onze kinderen?

Dat het zoo is, valt zelfs te bewijzen uit „Moeder”, het „vakblad” voor moeders (zoals het zichzelf aankondigt). In het nummer van Juli lezen we een verhaal, waarin kinderen de plaatjes bekijken in een kinderbijbel. „En dan glijdt Marijke's vingertje over de bladzijde en ze vraagt met een ernstig geheven gezichtje: „Tante Juul, waar staan de vrijgemaakten?”

„Niet bij de synodalen”, antwoordt Fritsje prompt, „ze willen niet bij elkaar staan”.

Ik kan mijn lachspieren maar moeilijk in bedwang houden, maar mijn vrolijkheid duurt slechts kort. Want dan dringt tot me door de ontzaglijke aanklacht die in deze opmerkingen schuilt. Wat bewijst het? Dat deze kinderen getuigen zijn geweest van gesprekken, die niet voor hun ooren bestemd waren. Dat ze zijn betrokken in een onzaligen strijd, die vaak op kleinzielige manier uitgevochten wordt in kerkboden en bladen.

„Ze willen niet bij elkaar staan.....”. De synodalen, de vrijgemaakten, de hervormden, de Christelijk gereformeerden. Ga maar verder. En dat ze apart willen staan, och, dat is hun goed recht, maar ze willen ook tegenover elkaar staan.

Zoo de ouden zongen, piepen de jongen.

Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert ze niet. Verhindert ze niet, door hun aandacht af te leiden naar een onderlingen strijd voor ze Hem hebben leeren kennen. Ze mochten zich eens afwenden in een niet-begrijpende verontwaardiging.

Wee hen, die deze kleinen ergert!

Ik ga ze vertellen van den Heere Jezus. Ze luisteren met-open mond.

Ik wil, dat ze allen één zijn. O, ik weet het, dat het niet kan, dat het nog niet kan. Maar al vertellende bid ik, dat onze verdeeldheid geen schade berokkent aan deze jonge kinderen”.

Ik aarzel niet, dit geschrift onchristelijk te noemen. De schrijfter maakt zich hier los van wat haar voorouders (en zijzelf vermoedelijk ook) indertijd openlijk hebben betuigd in hun belijdenis. Ik zie de Afgescheidenen en Doleerenden al in hun zwaren strijd. Wanneer de dragonders bij hen werden ingekwartierd, en de straatsteenen hun werden nagesmetten, hebben ze toen op vragen van hun kinderen geantwoord: „dat mag jij nog niet weten?” En hoe is het na 1942? Ik blijf alleen maar bij de gezinnen van de geschorste en afgezette ambtsdragers. „Vader, waarom mag u niet meer in die kerkeraadsbank, op dien preekstoel?” Volgens de schrijfter moeten we op zulke vragen een ontwijkend antwoord geven..... Maar daarmee verloochent ze juist den tekst, dien ze aanhaalt: „Laat de kinderkens tot Mij komen”, maar vertel ze niet van Mijn bruid, de kerk! — Hier hebt u de praktische toepassing van de pluriformiteits-theorie! Maar voelt de schrijfter dan niet, dat die aanklacht, (waar ze zoo aandoenlijk over schrijft) zich juist met felle kracht tegen de synodes van 1942 en later keert, en tegen alle nalooers van die synodes? „Ik wil dat ze allen één zijn”. Welnu, dan moet u niet zeggen, „dat het nog niet kan”. Het kan héél goed, op den ouden grondslag. Waarom gaat u daar niet vrijmoedig op staan, om allen toe te roepen: kom, ga met ons en doe als wij en als het vrome voorgeslacht?

Geef mij dan maar de taal van „Rondom het Woord” (orgaan van den Bond van verenigingen van Gereformeerde vrouwen) in het no. van 15 Sept.:

„O, 't is zo moeilijk, zo uiterst moeilijk, deze zeer jonge mensen te vertellen over alles wat gebeurd is, hun grijpt nog niet aan wat ons zo'n diepe strijd en worsteling gegeven heeft. Maar kinderlijk eenvoudig kunnen we met hen spreken over het Verbond der genade, 't is zelfs zo, dat, als we hun eenvoudigweg beide standpunten uiteenzetten, ze het goede standpunt direct aanvoelen (!) dan moeten we hen er weer steeds op wijzen, dat God nu van ons absolute gehoorzaamheid eist, en dat we niet kunnen blijven gaan naar een kerk, al is die dan ook veel mooier dan ons zaaltje (!) waar niet meer alleen met de zuivere verkondiging van het Woord Gods rekening wordt gehouden”.

L. DOEKES.

## UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

### DOORBRAAK.

Van alles, wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God, en houd Zijne geboden; want dit betaamt allen menschen.

Pred. 12:13.

Doorbraak is een modewoord van den na-oorlog-schen tijd. Er wordt mee bedoeld de doorbreking en opheffing van de tegenstelling tusschen rechtsch en linksch, die in het voor-oorlogse politieke leven zulk een belangrijke functie vervulde. De antithese, het principieel tegenover elkaar staan van geloof en on-geloof, moet verdwijnen. En daarmee moet ook verdwijnen de splitsing van het Nederlandsche volk in verschillende partijen, die elkaar ten bloede toe bestrijden. Want de groepering in verschillende partijen komt, althans voor een groot deel, uit de gedachte van de antithese voort.

De doorbraakgedachte wordt vanuit tweeërlei gezichtspunt verdedigd. Het eerste is het nationalistische, het tweede het dialectische.

Het nationalisme erkent in het nationale en politieke leven geen invloed van godsdienstige beginselen. Hoezeer er ook ten aanzien van godsdienst en kerk verschil van opvatting bestaat onder de menschen, dit verschil mag niet doorwerken in het nationale en politieke leven. Het staatkundige is een eigen levenskring, waarin wij als burgers van éénzelfden staat gelijkelijk zijn opgenomen, en waarin we allen tezamen één gemeenschap vormen. Dus hebben we allen tezamen te zoeken het belang van land en volk, en ons inzicht in wat waarlijk dat belang is mag niet bepaald worden door godsdienstige opvattingen. We kunnen daarin heel wel allen één van gevoelen zijn, omdat we immers allen burgers zijn van denzelfden staat. Hoogstens kan er eenig onderscheid bestaan in nuance, of een verschil in opvatting aangaande het tempo waarin de maatregelen, die in het belang van land en volk geacht worden, getroffen moeten worden, maar over de feitelijke maatregelen zelf behoeft geen verschil van meening te bestaan.

Dan gaan dus de partijen verdwijnen. Het volk behoeft dan niet meer verdeeld te zijn in parten, in deelen, in partijen, we praten niet meer over het christelijk volksdeel en het niet-christelijk volksdeel, we praten alleen maar over het volk, dat een